

Panek, Tomasz; Czapiński, Janusz; Kotowska, Irena E.

Article

Metodologia badań

Contemporary Economics

Provided in Cooperation with:

University of Finance and Management, Warsaw

Suggested Citation: Panek, Tomasz; Czapiński, Janusz; Kotowska, Irena E. (2011) : Metodologia badań, Contemporary Economics, ISSN 1897-9254, Vizja Press & IT, Warsaw, Vol. 5, Iss. 3, pp. 35-44

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/55887>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

CONTEMPORARY ECONOMICS

Quarterly of University of Finance and Management in Warsaw

Volume 5 Issue 3
September 2011

SPECIAL ISSUE

SOCIAL DIAGNOSIS 2011

OBJECTIVE AND SUBJECTIVE QUALITY OF LIFE IN POLAND

DIAGNOZA SPOŁECZNA 2011
WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA POLAKÓW

Edited by: Janusz Czapiński and Tomasz Panek

Raport Diagnoza Społeczna 2011 finansowany przez:

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego

CONTEMPORARY ECONOMICS

ABSTRACTED/INDEXED:

- Cabell's Directories
- ECONIS
- EconStor
- GALE Science in Context
- Ministry of Science and Higher Education list of scored journals (rating score 9 pts)
- Research Papers in Economics (RePEc)
- SCOPUS
- The Central European Journal of Social Sciences and Humanities
- The International Bibliography of the Social Sciences (IBSS)/ProQuest
- Ulrichsweb

Contemporary Economics is published with the financial support of Polish Ministry of Science and Higher Education, in the frame of research supporting activity and programme INDEX PLUS.

Academic Board

Icek Ajzen (*USA*)
Damodaran Appukkuttan Nair (*India*)
Zenon Biniek (*Poland*)
Constantin A. Bob (*Romania*)
Wiesław Dębski (*Poland*)
Bruno S. Frey (*Switzerland*)
Masahiko Gemma (*Japan*)
Kjell Åge Gotvassli (*Norway*)
Adriana Grigorescu (*Romania*)
Zoran Ivanovic (*Croatia*)
Sten Jönsson (*Sweden*)
Victor Martinez Reyes (*USA*)
Ieva Meidute (*Lithuania*)
Fatmir Memaj (*Albania*)
Grażyna Rytelewska (*Poland*)
Shelby D. Hunt (*USA*)
Maria Sierpińska (*Poland*)
President of Academic Board
Miemie Struwig (*South Africa*)
Tadeusz Szumlicz (*Poland*)

Editorial Board

Witold Jakóbiak
Henryk Król
Editor in Chief
Witold Małecki
Danuta Mliczewska
Deputy Editor in Chief
Włodzimierz Rembisz
Marcin Staniewski
Deputy Editorial Manager
Piotr Szczepankowski
Editorial Manager
Ryszard Wilczyński

Address of Editors:

CONTEMPORARY ECONOMICS
University of Finance and Management in Warsaw
01 – 030 Warsaw, 55 Pawia Str., room 211, phone: (22) 536 54 54
e-mail: editorial@ce.vizja.pl
www.ce.vizja.pl

Publisher:
Vizja Press & IT
01 – 029 Warsaw, 60 Dzielna Str.
phone/fax: (22) 536 54 68
e-mail: vizja@vizja.pl
www.vizja.net.pl

All articles published in the quarterly are subject to reviews

3. METODOLOGIA BADAŃ

Tomasz Panek, Janusz Czapiński, Irena E. Kotowska

3.1. Schemat, procedura i przebieg badania

Projekt badawczy *Diagnoza Społeczna* jest wspólnym przedsięwzięciem naukowym członków *Rady Monitoringu Społecznego*. Koncepcję badania i jego logistykę opracowała *Rada Monitoringu Społecznego*. Analizę danych przeprowadzają i raporty przygotowują członkowie *Rady* przy współpracy z grupą ekspertów.

Badanie ma charakter panelowy. W kolejnych jego rundach uczestniczą wszystkie dostępne gospodarstwa domowe z poprzedniej rundy oraz gospodarstwa z nowej reprezentatywnej próby. Do tej pory zrealizowano sześć rund badania: w 2000, 2003, 2005, 2007, 2009 i 2011 r.

W badaniu zastosowano dwa kwestionariusze (Aneks 1). Pierwszy z nich stanowi źródło informacji o składzie i warunkach życia gospodarstw domowych i wypełniany jest przez ankietera w czasie wywiadu z przedstawicielem gospodarstwa domowego najlepiej zorientowanym w sytuacji gospodarstwa i jego członków. Kwestionariusz ten dostarcza danych na temat struktury i warunków życia gospodarstwa domowego oraz na temat demograficzno-społecznej charakterystyki poszczególnych jego członków. Drugi kwestionariusz, przeznaczony do indywidualnego samowypełnienia przez wszystkich dostępnych członków badanego gospodarstwa domowego, którzy ukończyli 16 lat, służy do zdobycia informacji o jakości życia poszczególnych osób.

Badanie terenowe przeprowadzane jest w każdej rundzie w marcu lub marcu i kwietniu przez zawodowych ankietów GUS. Nadzór nad przebiegiem badania ankietowego sprawuje od strony organizacyjnej Biuro Badań i Analiz Statystycznych przy Polskim Towarzystwie Statystycznym.

3.2. Schemat doboru próby do badania i zasady jej ważenia

W pierwszej rundzie badania, przeprowadzonej w marcu 2000 r., uczestniczyło 3005² gospodarstw domowych z 10002 członkami, a spośród nich w badaniu indywidualnym wszystkie dostępne osoby, które ukończyły 16 lat w liczbie 6614.

Druga runda badania, przeprowadzona w marcu 2003 r., objęła 3961 gospodarstw (w tym 2396 z pierwszej rundy – 79, 7 proc.) liczące łącznie 13693 członków oraz 9587 osób w wieku 16 i więcej lat wypełniających ankietę indywidualną (w tym odpowiednio: 8180 – 81,8 proc. i 4719 – 71,3 proc. z pierwszej rundy badania oraz – odpowiednio -- 458 i 202 nowe osoby, które przybyły w gospodarstwach badanych w 2000 r.).

W trzeciej rundzie badania, zrealizowanej w marcu 2005 r. założono, że obserwacją zostaną objęte wszystkie gospodarstwa domowe uczestniczące w rundzie drugiej panelu oraz wszystkie gospodarstwa domowe, do których przenieśli się członkowie gospodarstw domowych, należących do wyjściowej próby panelowej, czyli powstające na skutek podziału wyjściowej panelowej próby gospodarstw³. Postanowiono także zbadać ankietą indywidualną wszystkich ich członków, którzy urodzili się nie później niż w marcu 1990 r. W efekcie do bazy danych wprowadzono 3113 gospodarstw domowych, które brały udział w drugiej rundzie (78,6 proc. gospodarstw z drugiej rundy). W bazie danych znalazły się informacje o 9939 członkach gospodarstw, o których mieliśmy informacje z roku 2003 (72,6 proc. osób z drugiej rundy), o 537 nowych członkach tych gospodarstw oraz o 6388 respondentach indywidualnych, którzy wypełnili ankietę w 2003 r. (66, 6 proc. wszystkich indywidualnych respondentów z drugiej rundy) i 231 nowych indywidualnych respondentach z gospodarstw badanych w 2003 r. (głównie były to osoby, które ukończyły 16 lat między drugą i trzecią rundą). Dodatkowo do badania zdecydowano się włączyć 900 nowych gospodarstw domowych i ich członków. W celu osiągnięcia założonej liczebności 900 nowych gospodarstw domowych w trzeciej fazie panelu wylosowano uzupełniającą 900 elementową próbę podstawową oraz jedną próbę rezerwową o tej samej strukturze i liczebnościach. W bazie danych znalazło się 738 nowych gospodarstw z 2351 członkami i 1572 indywidualnymi respondentami. W sumie w bazie danych z rundy trzeciej znalazło się 3851 gospodarstw domowych z 12872 członkami i 8820 indywidualnych respondentów.

W 2007 r. przebadano 5532 gospodarstwa domowe z 18067 członkami i indywidualnie 12645 członków tych gospodarstw w wieku 16 i więcej lat. Z próby 2005 r. udało się zbadać 2760 gospodarstw domowych (71,7 proc.) z 8406 tymi samymi członkami (65,3 proc.) i 5593 tych samych respondentów indywidualnych (63,4 proc.) oraz 109 gospodarstw założonych przez członków gospodarstw domowych badanych w 2005 r. z 294 członkami i 207

² Wszystkie dane o liczebnościach prób obejmują przypadki, które znalazły się w bazie danych, a nie wszystkie przypadki przebadane; część przebadanych przypadków nie została wprowadzona do bazy danych lub z niej usunięta ze względu na wadliwie wypełnione ankiety lub problemy związane z identyfikacją gospodarstw i respondentów indywidualnych. Wielkości dotyczące liczby gospodarstw i ich członków z poprzednich rund różnią się nieznacznie od tych, które podano w raportach *Diagnoza Społeczna 2000, 2003, 2005, 2007 i 2009*, ponieważ po opublikowaniu tamtych raportów dokonano ponownej weryfikacji baz danych pod kątem identyfikowalności przypadków i spójności logicznej danych, częściowo usuwając, a częściowo przywracając ok. 2,5 proc. badanych jednostek (gospodarstw i osób).

³ Definicję panelowej próby gospodarstw domowych przedstawiono w rozdz. 3.2.

indywidualnymi respondentami. W panelowej próbie z 2005 przybyło 883 członków i 452 indywidualnych respondentów. Z wylosowanej do badania w 2007 r. nowej próby 3000 gospodarstw domowych zrealizowano badanie w 2663 z 8822 członkami i 6844 indywidualnymi respondentami w wieku 16 i więcej lat.

W 2009 r. przebadano 12381 gospodarstw domowych z 36778 członkami i indywidualnie 26243 członków tych gospodarstw w wieku 16 i więcej lat. Udało się ponownie dotrzeć do 3686 gospodarstw domowych z próby 2007 r. (66,6 proc.) z 11126 tymi samymi członkami (61,6 proc.) i 7638 tych samych indywidualnych respondentów (60,4 proc.).

W 2011 r. przebadano 12386 gospodarstw domowych z 36753 członkami i indywidualnie 26453 członków tych gospodarstw w wieku 16 i więcej lat. Z próby 2009 r. udało się ponownie dotrzeć do 8504 gospodarstw domowych (68,7 proc.) z 24074 tymi samymi członkami (65,5 proc.) i 16440 tych samych indywidualnych respondentów (62,6 proc.).

Z pierwotnej próby z pierwszej rundy udało się wykonać badania po dwunastu latach w 2011 r., w 746 gospodarstwach domowych (24,8 proc.) z 1952 tymi samymi członkami (19,5 proc.) i z udziałem 1241 tych samych indywidualnych respondentów (18,8 proc.).

Łącznie we wszystkich sześciu rundach przebadano 20655 gospodarstw z 65282 członkami i 48562 indywidualnych respondentów.

Gospodarstwa domowe były wybierane do badań z użyciem losowania warstwowego dwustopniowego. Przed losowaniem gospodarstwa powarstwowano według województw, a następnie w ramach województw według klasy miejscowości zamieszkania, wyróżniając duże miasta (powyżej 100 tys. mieszkańców), małe miasta (poniżej 100 tys. mieszkańców) oraz wieś. Jednostkami losowania pierwszego stopnia w warstwach miejskich w poszczególnych województwach były rejony statystyczne (obejmujące co najmniej 250 mieszkań), a w warstwach wiejskich obwody statyczne. Na drugim stopniu losowano systematycznie po dwa mieszkania z uporządkowanej losowo listy mieszkań, niezależnie wewnątrz każdej z warstw utworzonych na pierwszym stopniu.

W pierwszej fazie badania (2000 r.) zastosowano losowanie tej samej liczby gospodarstw domowych z każdego województwa, aby uzyskać stosunkowo duże liczebności gospodarstw także w województwach o relatywnie niskich liczebnościach gospodarstw domowych. Założono, że oszacowania parametrów dla Polski ogółem będą otrzymywane jako średnie ważone z danych wojewódzkich. W kolejnych pięciu etapach badania (2003 r., 2005 r., 2007 r. 2009 r. i 2011 r.) liczebności nowych gospodarstw domowych wylosowanych do próby w poszczególnych województwach były wprost proporcjonalne do udziału liczebności gospodarstw w województwach do liczebności gospodarstw w skali całego kraju, czyli w populacji generalnej. W przypadku odmów gospodarstw domowych uczestnictwa w badaniu podmieniano je gospodarstwami z prób rezerwowych, należącymi do tego samego rejonu statystycznego.

W latach 2009 i 2011 ze względu na znaczące zwiększenie nowej próby gospodarstw domowych zwiększono zarówno liczbę warstw jak i liczbę mieszkań losowanych z poszczególnych warstw na drugim stopniu losowania. Jednostkami losowania pierwszego stopnia były obwody spisowe, które losowano z prawdopodobieństwami proporcjonalnymi do liczby znajdujących się w nich mieszkań. W ramach warstw miejskich wyróżniono duże miasta liczące powyżej 100 tys. mieszkańców, średniej wielkości miasta liczące 20-100 tys. mieszkańców oraz małe miasta poniżej 20 tys. mieszkańców. Ponadto w pięciu największych miastach warstwy stanowiły dzielnice. Na drugim stopniu losowano po 3 mieszkania z obwodów spisowych w dużych miastach, po 4 mieszkania z obwodów w średnich miastach oraz po 5 mieszkań z obwodów w najmniejszych miastach. W obwodach wiejskich losowano po 6 mieszkań.

3.2.1. Zasady zdefiniowania próby panelowej

W proponowanym w badaniu podejściu panelowym obserwowana panelowa próba gospodarstw domowych (tj. gospodarstw domowych, które wzięły udział w drugiej rundzie badania) stanowi pewien dynamicznie zmieniający się wycinek populacji polskich gospodarstw domowych. Tym samym przyjęto założenie nieuzupełniania panelowej próby gospodarstw domowych w kolejnych rundach badania, gdy gospodarstwa domowe z panelowej próby ulegają naturalnemu wymarciu lub odmawiają dalszego uczestnictwa w badaniu. Pierwszą z tych sytuacji traktujemy jako naturalne wymieranie części populacji gospodarstw domowych. Natomiast w drugim przypadku, aby ubytki z gospodarstw domowych nie miały wpływu na ocenę dynamiki zmian zjawisk i procesów, proponujemy stosowanie odpowiedniego systemu ważenia wyników. Jednocześnie do wyjściowej panelowej próby gospodarstw domowych są dołączane w kolejnych rundach badania (począwszy od rundy trzeciej) nowe gospodarstwa domowe, do których przenieśli się członkowie gospodarstw domowych należących do wyjściowej panelowej próby gospodarstw domowych, czyli powstające na skutek podziału wyjściowej panelowej próby gospodarstw.

Dynamiczny sposób traktowania próby panelowej wymaga nie tylko wyjściowego zdefiniowania próby zarówno gospodarstw domowych (tzw. panelowa próba gospodarstw domowych) oraz ich członków (tzw. panelowa próba osób), ale także ustalenia reguł traktowania tych jednostek badania w kolejnych jego rundach. Definicje te znajdują się w Aneksie 2 (zasady zdefiniowania próby panelowej).

3.2.2. Systemy ważenia próby

3.2.2.1. Przesłanki stosowania wag w badaniach panelowych

W badaniu panelowym, opierającym się na próbie obserwowanej w dłuższym okresie czasu, powstają problemy z reprezentatywnością próby i dokładnością wyników, niespotykane w badaniach przekrojowych (Kalton i Brick, 1995; Verma, Betti i Ghellini, 2007). Na skutek długotrwałości badania z próby w kolejnych rundach panelu ubywają jednostki na skutek odmów uczestnictwa w badaniu (gospodarstwa domowe i/lub ich członkowie). Dochodzi także do zmian miejsca zamieszkania gospodarstw domowych i utraty kontaktu z nimi lub rozpadu gospodarstw domowych w trakcie badania. Jednocześnie do próby zostają włączane nowe gospodarstwa, tworzone przez osoby należące do panelowej próby osób. Wreszcie zmianom ulega struktura badanych gospodarstw domowych.

Wszystkie te czynniki powodują zmniejszanie się reprezentatywności próby w kolejnych rundach panelu oraz nieporównywalność prób i opartych o nie wyników pomiędzy kolejnymi rundami panelu.

Jeśli ubytki mają charakter nielosowy i ich częstotliwość zależy od obserwowalnych właściwości badanych jednostek, to systematyczne obciążenia wyników mogą być eliminowane przez odpowiednie ważenie surowych danych z kolejnych rund panelu. Podobnie gospodarstwa domowe włączane do panelowej próby gospodarstw muszą uzyskać odpowiednią wagę, aby nie zachwiać struktury próby.

System wag musi być konstruowany dla każdego etapu badania zarówno dla analiz przekrojowych jak i longitudinalnych. Wagi dla pierwszej rundy panelu (dla początkowej próby) mają na celu przywrócenie w trakcie obliczeń pierwotnej struktury próby, zniekształconej odmowami uczestnictwa w badaniu (odmowami badanych gospodarstw i ich członków). Ważenie w pierwszym etapie badania może mieć także na celu skorygowanie rozkładów cech z próby (tak gospodarstw jak i osób) w oparciu o dane dostępne z niezależnych i wiarygodnych źródeł o rozkładach tych cech dla populacji. Tego typu ważenie eliminuje błędy losowe tkwiące w dobranej próbie.

W kolejnych rundach panelu ważenie ma na celu korygowanie zniekształceń próby powstających na skutek ubytku badanych jednostek (gospodarstw domowych i osób) powodowanych odmowami i utratą kontaktu z nimi oraz włączaniem do próby nowo tworzonych gospodarstw przez osoby należące do panelowej próby osób oraz zmianami struktury badanych gospodarstw. Zmiany powodowane wymieraniem jednostek nie powinny być korygowane, gdyż ubytki tego typu są reprezentatywne dla populacji.

3.2.2.2. Wagi przekrojowe

Uzyskane w badaniu wyniki w celu zachowania ich reprezentatywności w skali kraju oraz dla poszczególnych województw i wyróżnionych klas miejscowości zamieszkania podlegały odpowiedniemu ważeniu.

Waga początkowa gospodarstwa wylosowanego z danej warstwy jest równa odwrotności frakcji wyboru mieszkania, zamieszkiwanego przez to gospodarstwo domowe, w tej warstwie. Wagi początkowe zostały następnie skorygowane ze względu na odmowy gospodarstw domowych uczestnictwa w badaniu, przy jednoczesnym wyczerpaniu prób rezerwowych, lub wzięcia przez nie udziału w badaniu (został zrealizowany kwestionariusz gospodarstwa domowego), lecz nie przeprowadzenia w nich żadnego wywiadu indywidualnego. W celu oszacowania wskaźnika kompletności odpowiedzi próba gospodarstw domowych została podzielona na grupy, ze względu na klasę miejscowości zamieszkania gospodarstwa domowego, przy czym wyróżniono 6 takich klas. Założono, że prawdopodobieństwo kompletności odpowiedzi każdej z klas jest stałe. Innymi słowy zaobserwowany wewnątrz danej klasy wskaźnik kompletności odpowiedzi stanowi oszacowanie wskaźnika kompletności odpowiedzi dla każdego gospodarstwa należącego do tej klasy.

Skorygowane wagi początkowe gospodarstw domowych zostały obliczone dla poszczególnych miejscowości zamieszkania poprzez podzielenie ich wag początkowych przez odpowiednie wskaźniki kompletności odpowiedzi dla tych miejscowości zamieszkania.

W kolejnym etapie dokonano kalibracji skorygowanych wag początkowych celem zwiększenia precyzji estymacji, wykorzystując zewnętrzne źródła informacji. Zastosowana w badaniu metoda kalibracji zintegrowanej prowadzi do jednoczesnego szacunku wag dla gospodarstw domowych i ich członków. Wartości zmiennych dotyczące osób są w pierwszym kroku agregowane w ramach poszczególnych gospodarstw domowych poprzez obliczanie wartości ogółem tych zmiennych w ramach gospodarstw (jak na przykład liczba kobiet/mężczyzn w gospodarstwie). Następnie przeprowadzana jest kalibracja na poziomie gospodarstwa wykorzystując zmienne dotyczące gospodarstw oraz zmienne dotyczące osób w formie zagregowanej. Zaletą tej techniki jest zapewnienie zgodności pomiędzy estymacją dotyczącą gospodarstw domowych oraz estymacją dotyczącą osób, gdyż wszyscy członkowie gospodarstw domowych (osoby) otrzymują te same wagi przekrojowe co gospodarstwa, do których należą. W badaniu wykorzystano następujące zmienne kalibracji:

na poziomie gospodarstwa domowego: wielkość gospodarstwa domowego (wyróżniono 4 kategorie wielkości: 1-osobowe, 2-osobowe, 3-osobowe i 4-osobowe), województwo zamieszkania, typ obszaru zamieszkania (obszar wiejski i obszar miejski),

na poziomie osób: płeć, grupa wiekowa (wyróżniono 14 grup wieku: poniżej 16 lat, 16-19 lat, jedenaście pięcioletnich grup, 75 lat i więcej).

Informacje dotyczące zmiennych kalibracji pochodziły z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz z bieżących szacunków demograficznych.

W efekcie zastosowania procedury kalibracji zintegrowanej otrzymano skalibrowane przekrojowe wagi gospodarstw domowych.

W kolejnym kroku skalibrowane wagi przekrojowe podlegają procedurze korekty wag ekstremalnych. Zbyt duże zróżnicowanie wag jest niekorzystne dla wyników estymacji, gdyż zwiększa wariancję estymatorów. Podstawą oceny czy wagę danej zmiennej należy uznać za ekstremalną był szacunek dla każdej ze zmiennych stosunku ilorazu tej wartości skalibrowanej tej zmiennej i średniej z wartości wag wszystkich zmiennych po kalibracji do ilorazu jej wartości przed kalibracją i średniej z wartości wag wszystkich zmiennych przed kalibracją. Jeżeli wartość tego stosunku przekroczyła wartość z przedziału $[0,3; 3]$ odpowiednio ją korygowano (zmniejszano lub zwiększano) aby rozważany stosunek osiągnął bliższą granicę (górną lub dolną) dopuszczalnego przedziału zmienności. W wyniku stosowania procedury obliczania wag ekstremalnych otrzymujemy ostateczne wagi bazowe (tzw. wagi końcowe).

Przedstawiona procedura obliczania wag bazowych jest stosowana oddzielnie dla każdej z prób włączanych do badania w kolejnej rundzie panelu. W końcowej fazie szacunku wag przekrojowych próby pochodzące z kolejnych lat są łączone, a wagi przekrojowe pochodzących z nich gospodarstw domowych i osób poddawane są jednoczesnej kalibracji zintegrowanej, a następnie procedurze obcinania wag ekstremalnych otrzymując końcowe wagi przekrojowe dla danego roku (fazy panelu).

Taki sposób postępowania zapewnił założoną liczebność próby oraz jej reprezentatywność w skali kraju oraz w wyróżnionych przekrojach klasyfikacyjnych.

3.2.2.3. Wagi longitudinalne

Wagi longitudinalne mają za zadanie utrzymanie reprezentatywności próby przez cały okres trwania panelu (Ernst, 1989; Verma, Betti i Ghellini, 2007). Punkt wyjścia dla konstrukcji wag longitudinalnych dla 2011 r. stanowiły przekrojowe wagi ostateczne dla 2009 r.

W badaniu przyjęto jako podstawową regułę postępowania obserwację w kolejnych rundach panelu tej samej wyjściowej panelowej próby osób⁴. Aby zminimalizować wpływ na wyniki porównań w czasie zmniejszania się liczebności próby poprzez wypadanie z niej badanych osób, przekrojowe wagi przypisane tym osobom są odpowiednio korygowane. Opierając się na longitudinalnych wagach osób należących do próby panelowej szacowane są wagi longitudinalne dla osób nienależących do wyjściowej panelowej próby osób.

⁴ Por. rozdz. 3.3.

3.3. Podstawowe pojęcia i klasyfikacje

W badaniu wyróżnione zostały dwa podstawowe typy jednostek: gospodarstwa domowe oraz ich członkowie, którzy ukończyli 16 lat. Badaniu podlegały gospodarstwa jednoosobowe oraz wieloosobowe. Za gospodarstwo domowe jednoosobowe uważa się osobę utrzymującą się samodzielnie, tzn. niełączącą z nikim swoich dochodów, bez względu na to, czy mieszka sama czy też z innymi osobami. Natomiast pod pojęciem gospodarstwa domowego wieloosobowego rozumie się zespół osób mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. W badaniu zastosowano następujące przekroje klasyfikacyjne gospodarstw domowych:

- grupa społeczno-ekonomiczna wyodrębniona na podstawie głównego źródła utrzymania,
- typ gospodarstwa domowego ustalony na podstawie liczby rodzin i typu rodziny biologicznej,
- klasa miejscowości zamieszkania,
- województwo zamieszkania,
- aktywność ekonomiczna,

Źródło utrzymania gospodarstwa stanowiło podstawę do wyodrębnienia siedmiu podstawowych grup społeczno-ekonomicznych:

- gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym, z wykonywania pracy nakładczej oraz na podstawie umów agencyjnych – *gospodarstwa pracowników*,
- gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z gospodarstwa rolnego o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha (łącznie z użytkownikami działek do 1 ha użytków rolnych i właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych, jeśli dochód z nich stanowi wyłączone lub główne źródło utrzymania) – *gospodarstwa rolników*,
- gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek poza rolnictwem lub wykonywanie wolnego zawodu – *gospodarstwa pracujących na własny rachunek*,
- gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura – *gospodarstwa emerytów*,
- gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest renta – *gospodarstwa rencistów*,
- gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe poza emeryturą lub rentą – *gospodarstwa utrzymujących się z niezarobkowych źródeł*.

Typ gospodarstwa obejmuje następujące kategorie:

- gospodarstwa jednorodzinne: małżeństwa bez dzieci, małżeństwa z dziećmi (jedno dziecko, dwoje oraz troje i więcej dzieci),
- rodziny niepełne,
- gospodarstwa wielorodzinne,
- gospodarstwa nierodzinne jednoosobowe,
- gospodarstwa nierodzinne wieloosobowe.

W ramach typu aktywności ekonomicznej dokonano podziału badanych gospodarstw domowych na gospodarstwa bez bezrobotnych i gospodarstwa z bezrobotnymi.

Klasa miejscowości zamieszkania jest rozpatrywana w przekroju miasto-wieś, z jednoczesnym podziałem ośrodków miejskich ze względu na wielkość: powyżej 500 tys. mieszkańców, 200-500 tys. mieszkańców, 100-200 tys. 20-100 tys. i poniżej 20 tys. Klasyfikacja według klasy miejscowości zamieszkania oraz województwa jest wspólna dla gospodarstw domowych oraz ich członków.

Dodatkowo wyróżniono następujące kryteria klasyfikacji członków gospodarstw domowych:

- płeć,
- wiek,
- poziom wykształcenia,
- poziom dochodów w gospodarstwie na osobę,
- status społeczno-zawodowy,
- niepełnosprawność.

W klasyfikacji ze względu na poziom wykształcenia wyróżniono cztery kategorie:

- podstawowe i niższe,
- zasadnicze zawodowe,
- średnie,
- wyższe i policealne.

W klasyfikacji osób ze względu na poziom dochodów w gospodarstwie wyodrębniono trzy klasy gospodarstw: o dochodach na osobę do pierwszego (dolnego) kwartyła rozkładu dochodów, większych od pierwszego kwartyła i mniejszych od trzeciego kwartyła oraz większych od trzeciego kwartyła.

Wyróżniono następujące kategorie statusu społeczno-zawodowego członków gospodarstw domowych:

- pracownicy sektora publicznego,
- pracownicy sektora prywatnego,
- prywatni przedsiębiorcy bez rolników,
- rolnicy,
- renciści,
- emeryci,
- bezrobotni (zarejestrowani w urzędach pracy lub -- w niektórych analizach -- wyróżnieni wg kryteriów BAEL),
- uczniowie i studenci,
- inni bierni zawodowo.

3.4. Charakterystyka próby według głównych klasyfikacji

3.4.1. Charakterystyka próby gospodarstw domowych

W tabelach 3.4.1-3.4.3 przedstawiono charakterystykę całej próby gospodarstw domowych i ich członków w najważniejszych przekrojach społeczno-demograficznych po zważeniu za pomocą wagi przekrojowej.

Tabela 3.4.1. Gospodarstwa domowe według grupy społeczno –ekonomicznej i klasy miejscowości zamieszkania

Grupa społeczno-ekonomiczna	Klasa miejscowości zamieszkania						Ogółem	
	miasta powyżej 500 tys.	miasta 200-500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	N	proc.
Pracownicy	979	781	483	1297	827	1778	6145	49,8
Rolnicy	13	4	1	17	28	509	572	4,6
Pracujący na własny rachunek	123	101	53	132	93	205	707	5,7
Emeryci	476	414	292	814	495	1059	3550	28,7
Renciści	50	81	78	200	121	320	850	6,9
Utrzymujący się z niezarobkowych źródeł	71	81	36	95	73	168	524	4,2
Ogółem N	1712	1462	943	2555	1637	4039	12348	
Ogółem proc.	13,9	11,8	7,6	20,7	13,3	32,7		100,0

Tabela 3.4.2. Gospodarstwa domowe według typu i klasy miejscowości zamieszkania

Typ gospodarstwa	Klasa miejscowości zamieszkania						Ogółem	
	miasta powyżej 500 tys.	miasta 200-500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	N	proc.
Jednorodzinne								
Małżeństwa bez dzieci	330	245	167	464	292	589	2087	16,9
Małżeństwa z 1 dzieckiem	318	295	158	434	269	576	2050	16,6
Małżeństwa z 2 dzieci	236	242	150	450	304	697	2079	16,8
Małżeństwa z 3 i więcej dzieci	37	47	58	142	136	508	928	7,5
Rodziny niepełne	149	168	103	251	150	396	1217	9,9
Wielorodzinne	54	49	46	130	109	508	896	7,3
Nierodzinne								
Jednoosobowe	566	398	256	664	371	735	2990	24,2
Wielosobowe	22	15	9	12	11	35	104	0,8

Tabela 3.4.3. Gospodarstwa domowe według województw i klasy miejscowości zamieszkania

Województwo	Klasa miejscowości zamieszkania						Ogółem	
	miasta powyżej 500 tys.	miasta 200-500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	N	proc.
Dolnośląskie	249	0	89	224	159	248	969	7,8
Kujawsko-pomorskie	0	210	39	78	105	224	656	5,3
Lubelskie	0	139	0	134	81	329	683	5,5
Lubuskie	0	0	90	40	79	104	313	2,5
Łódzkie	320	0	0	225	69	270	885	7,1
Małopolskie	280	0	34	120	112	423	970	7,8
Mazowieckie	683	98	32	278	188	498	1777	14,4
Opolskie	0	0	41	82	65	142	330	2,7
Podkarpackie	0	0	47	138	95	302	582	4,7
Podlaskie	0	113	0	92	50	124	379	3,1
Pomorskie	0	256	27	156	89	203	731	5,9
Śląskie	0	408	375	455	107	298	1643	13,3
Świętokrzyskie	0	85	0	72	57	196	411	3,3
Warmińsko-mazurskie	0	0	104	96	107	151	458	3,7
Wielkopolskie	180	0	37	265	166	385	1033	8,3
Zachodniopomorskie	0	152	31	108	119	153	563	4,5

Rozkład gospodarstw według źródła utrzymania jest zbliżony do uzyskiwanego w badaniach budżetów gospodarstw domowych. Gospodarstwa pracowników występowały najczęściej; kolejną co do częstości występowania grupą były gospodarstwa emerytów. Te dwie grupy stanowią łącznie 78,5 proc. badanej próby gospodarstw.

Dwie trzecie gospodarstw zamieszkiwało w miastach, przy czym jedna czwarta w miastach liczących więcej niż 200 tys. mieszkańców. Udział gospodarstw z miast małych i najmniejszych, tzn. liczących 20-100 tys. i poniżej 20 tys. mieszkańców wynosił odpowiednio 20,7 i 13,3 proc.

Wśród gospodarstw zbadanych w 2011 r. 67,7 proc. tworzonych jest przez jedną rodzinę. Istotna różnica między wsią i miastem dotyczy gospodarstw wielorodzinnych, których jest nieproporcjonalnie wiele na wsi, i gospodarstw nierodzinnych jednoosobowych, których na wsi jest nieproporcjonalnie mało.

Najliczniej są reprezentowane gospodarstwa z województwa mazowieckiego i śląskiego (odpowiednio 14,4 i 13,3 proc. ogółu gospodarstw), następnie z województw wielkopolskiego, dolnośląskiego, małopolskiego i łódzkiego.

3.4.2. Charakterystyka próby członków gospodarstw domowych

Wśród 36753 członków badanych gospodarstw w próbie zważonej kobiety stanowiły 51,9 proc. Ponad jedna trzecia kobiet i mężczyzn (39,5 proc.) zamieszkiwała na wsi (tabela 3.4.4). Co piąta kobieta i co piąty mężczyzna byli w wieku niemobilnym (45-59 lat), udział kobiet i mężczyzn w wieku 60 lat i więcej wyniósł odpowiednio 22,4 i 16,0 proc. Udział dzieci i młodzieży w wieku do 24 lat nie przekraczał 30 proc. w skali całego kraju.

Istotną charakterystyką członków gospodarstw domowych jest poziom wykształcenia. Zauważalne zmiany, jakie nastąpiły w ciągu czterech ostatnich lat, dotyczą osób z najniższą oraz najwyższą kategorią wykształcenia. Zmniejszył się wyraźnie udział respondentów z wykształceniem co najwyżej podstawowym a wzrósł odsetek osób z wykształceniem policealnym i wyższym, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn. Utrzymały się różnice w strukturze wykształcenia według płci. Wykształceniem nieprzekraczającym zasadniczego zawodowego charakteryzuje się 50,4 proc. członków badanych gospodarstw domowych (45,5 proc. kobiet i 55,7 proc. mężczyzn) (w 2007 r. 53,0 proc. ogółem, 48,4 proc. kobiet i 58,1 proc. mężczyzn), ale znacznie rzadziej są to osoby z wykształceniem co najwyżej podstawowym. Osoby z wykształceniem wyższym i policealnym stanowią obecnie 20,4 proc. (23,5 proc. kobiet i 17,0 proc. mężczyzn), podczas gdy w 2007 r. było takich osób ogółem 17,8 proc.

Jedynie 37,5 proc. (37,1 proc. w 2007 r.) ogółu zbadanych stanowiły osoby będące pracownikami najemnymi, prywatnymi przedsiębiorcami lub rolnikami. Udział rencistów i emerytów wyniósł 22,9 proc. (23,4 proc. w 2007 r.), podobnie jak dwa lata temu co piąta osoba to uczeń lub student. Udział osób bezrobotnych po spadku w 2009 r. wzrósł do poziomu z 2007 r. (5,3 proc.), a innych biernych zawodowo nieco zmalał (do 12,8 proc. z 13,9 w 2009 r.).

Obok formalnego wykształcenia istotnym czynnikiem decydującym o szansach na rynku pracy są inne umiejętności, które można określić mianem cywilizacyjnych, np. prawo jazdy, znajomość języków obcych czy umiejętność pracy na komputerze. W badaniu z 2011 r., podobnie jak dwa i cztery lata wcześniej, pytano o te umiejętności, przy czym pominiemy tutaj kwestię możliwości posługiwania się komputerem, bowiem jest ona rozpatrywana odrębnie w ramach analiz dotyczących rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Prawem jazdy legitymuje się 47 proc. członków gospodarstw (o prawie 3 p.p.⁵ więcej niż dwa lata temu), niemal dwukrotnie więcej mężczyzn niż kobiet (tabela 3.4.5). Największy odsetek osób zna czynnie język angielski (18,4 proc.), na drugim miejscu jest niemiecki (8 proc.). Na trzecim miejscu znalazł się j. rosyjski, który czynnie zna 6,5 proc. a na czwartym francuski (1,1 proc.). W stosunku do 2007 r. wzrosła znajomość tylko języka angielskiego; znajomość czynna pozostałych języków spadła, najbardziej j. rosyjskiego.

Stosunkowo najslabsze zróżnicowanie odsetka respondentów posiadających daną umiejętność według rozważanych cech demograficzno-społecznych (z wyjątkiem płci i poziomu wykształcenia) dotyczy prawa jazdy. Znajomość języków różni się wyraźnie w wyodrębnionych grupach respondentów. W miarę wzrostu wykształcenia i dochodu na osobę zwiększa się także udział osób znających języki obce. Odsetek osób znających języki obce spada wraz ze zmniejszaniem się klasy miejscowości, jest zdecydowanie najmniejszy wśród mieszkańców wsi. Rolnicy, emeryci, renciści i inni bierni zawodowo odbiegają znacząco *in minus* pod względem znajomości języków obcych od osób pracujących poza rolnictwem.

Znajomość j. niemieckiego jest najpowszechniejsza w województwach zachodnich (przoduje woj. opolskie) i pomorskim. Język rosyjski jest najbardziej popularny w woj. podlaskim.

⁵ punkty procentowe

Tabela 3.4.4. Ludność w gospodarstwach domowych według cech demograficzno-społecznych⁶

Cechy demograficzno-społeczne	Kobiety			Mężczyźni			Ogółem		
	proc. 2011	proc. 2009	proc. 2007	proc. 2011	proc. 2009	proc. 2007	proc. 2011	proc. 2009	proc. 2007
Wiek									
Do 24 lat	27,8	29,1	30,2	31,0	32,5	34,1	29,3	30,7	32,1
25-34	15,4	15,3	16,0	17,1	16,6	16,8	16,2	15,9	16,4
35-44	12,5	12,3	12,1	13,8	13,5	12,8	13,1	12,8	12,4
45-59	21,9	22,3	21,7	22,2	22,6	21,1	22,0	22,4	21,4
60-64	6,0	4,9	4,4	5,4	4,4	3,7	5,7	4,7	4,1
65 lat i więcej	16,4	16,1	15,7	10,6	10,4	11,5	13,6	13,4	13,7
Miejsce zamieszkania									
Miasta ponad 500tys.	12,1	12,0	10,6	10,8	10,7	9,7	11,5	11,4	10,2
Miasta 200-500 tys.	9,8	10,4	10,9	9,3	9,8	10,5	9,6	10,1	10,7
Miasta 100-200 tys.	7,7	7,2	8,2	7,3	6,9	8,1	7,5	7,1	8,2
Miasta 20-100 tys.	19,3	18,9	19,9	19,0	18,6	19,4	19,1	18,8	19,7
Miasta poniżej 20 tys.	12,6	12,4	12,8	13,0	12,8	13,1	12,8	12,6	13,0
Wieś	38,5	39,1	37,6	40,6	41,0	39,1	39,5	40,1	38,3
Województwo									
Dolnośląskie	7,5	7,6	7,8	7,4	7,4	7,6	7,5	7,5	7,7
Kujawsko-pomorskie	5,4	5,4	5,1	5,3	5,4	5,6	5,4	5,4	5,4
Lubelskie	5,6	5,6	5,6	5,7	5,7	6,0	5,7	5,7	5,8
Lubuskie	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,6	2,6	2,6
Łódzkie	6,7	6,8	6,6	6,5	6,6	6,6	6,6	6,7	6,6
Małopolskie	8,4	8,5	8,0	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,3
Mazowieckie	13,5	13,5	13,3	13,4	13,3	12,9	13,5	13,4	13,1
Opolskie	2,7	2,7	2,9	2,7	2,7	2,8	2,7	2,7	2,9
Podkarpackie	5,5	5,5	5,4	5,6	5,6	5,6	5,6	5,5	5,5
Podlaskie	3,1	3,2	3,3	3,2	3,2	3,3	3,1	3,2	3,3
Pomorskie	5,9	5,9	5,8	5,9	5,9	5,7	5,9	5,9	5,8
Śląskie	12,4	12,3	12,8	12,3	12,3	12,6	12,4	12,3	12,7
Świętokrzyskie	3,5	3,4	3,6	3,5	3,5	3,3	3,5	3,4	3,5
Warmińsko-mazurskie	3,8	3,7	3,8	3,9	3,8	3,9	3,8	3,8	3,8
Wielkopolskie	9,1	8,9	8,9	9,1	9,0	8,3	9,1	9,0	8,6
Zachodniopomorskie	4,4	4,5	4,5	4,4	4,5	4,6	4,4	4,5	4,5
Wykształcenie									
Podstawowe i niższe	22,4	24,2	25,2	17,8	19,7	20,5	20,2	22,0	23,0
Zasadnicze zaw./gimnazjum	23,1	24,2	23,2	37,9	38,4	37,6	30,2	31,0	30,0
Średnie ogólnokształcące	31,0	30,0	31,0	27,3	26,9	27,3	29,2	28,5	29,2
Wyższe i policealne	23,5	21,7	20,6	17,0	15,1	14,7	20,4	18,5	17,8
Status społeczno-zawodowy									
Pracownicy sekt. publicznego.	11,3	12,1	12,4	9,4	9,7	9,4	10,4	10,9	10,9
Pracownicy sekt. prywatnego	15,6	14,5	14,5	25,4	23,8	23,4	20,3	19,0	18,8
Prywatni przedsiębiorcy	2,1	1,9	2,0	5,4	5,2	5,0	3,7	3,5	3,5
Rolnicy	2,4	2,4	3,5	3,9	4,4	4,3	3,1	3,4	3,9
Renciści	6,7	7,3	7,3	5,1	5,7	5,9	5,9	6,6	6,7
Emeryci	20,0	20,2	19,4	13,8	13,7	13,9	17,0	17,1	16,7
Uczniowie i studenci	21,2	19,9	19,9	21,9	21,7	22,0	21,5	20,8	20,9
Bezrobotni	5,8	5,2	6,1	4,9	4,4	4,5	5,4	4,8	5,3
Inni bierni zawodowo	15,0	16,3	14,9	10,2	11,4	11,7	12,7	13,9	13,4
Ogółem N*									
2007	9430			8635			18067		
2009	19244			17534			36778		
2011	19268			17475			36753		
Ogółem proc.									
2007	51,9			48,1					
2009	51,8			48,2					
2011	51,9			48,1					

⁶ W tabeli podano wielkości ważone (z wyjątkiem wiersza Ogółem N, gdzie podano wielkości nieważone); rozkład ze względu na wykształcenie tylko dla osób powyżej 12 r. życia. W kilkunastu przypadkach nieoznaczona była w kwestionariuszu płeć członka gospodarstwa domowego.

Tabela 3.4.5. Ludność w gospodarstwach domowych mających prawo jazdy i znających języki obce w 2009 i 2011 r. według cech demograficzno-społecznych⁷

(proc.)

Cechy demograficzno-społeczne	Prawo jazdy		Znajomość języka (czynna)							
			angielski		niemiecki		francuski		rosyjski	
	2011	2009	2011	2009	2011	2009	2011	2009	2011	2009
Ogółem	47,0	44,3	18,4	18,1	8,0	8,2	1,1	1,2	6,5	7,5
Płeć										
Mężczyźni	60,1	57,8	18,4	18,2	8,1	8,3	0,8	0,8	6,2	6,8
Kobiety	34,8	31,8	18,3	18,1	7,8	8,1	1,2	1,5	6,9	8,1
Wiek										
do 24 lat	17,1	15,7	29,9	30,9	12,7	12,7	0,9	1,2	1,8	2,5
25-34 lata	73,9	71,0	36,5	34,4	11,2	10,9	1,9	2,0	4,7	6,9
35-44 lata	73,0	70,9	14,8	12,7	5,6	6,3	1,4	1,0	9,0	10,6
45-59 lat	60,1	57,7	5,8	5,9	4,4	4,1	0,8	1,1	11,4	12,2
60-64 lata	49,0	48,0	3,2	2,8	2,3	3,3	0,6	0,8	9,6	12,0
65 i więcej lat	32,3	29,7	2,1	1,7	4,3	5,2	0,7	0,5	7,2	6,7
Miejsce zamieszkania										
Miasta ponad 500 tys.	54,0	49,7	31,5	31,9	8,4	9,7	2,7	3,1	10,0	11,1
Miasta 200-500 tys.	48,9	46,0	25,1	24,7	8,4	8,4	1,3	1,7	7,6	8,7
Miasta 100-200 tys.	44,7	44,5	21,2	23,2	8,4	10,5	0,9	1,2	8,3	9,9
Miasta 20-100 tys.	46,9	44,6	19,2	18,0	9,1	8,7	0,9	0,9	6,5	7,8
Miasta < 20 tys.	46,9	43,7	15,2	15,3	8,0	8,2	1,2	1,0	6,2	6,8
Wieś	44,9	42,4	13,1	12,7	7,1	7,0	0,6	0,6	5,1	5,7
Województwo										
Dolnośląskie	46,8	43,9	17,3	16,3	10,8	10,6	0,6	0,7	6,8	7,8
Kujawsko-pomorskie	42,8	43,0	16,7	16,9	7,9	8,3	1,0	1,2	6,5	6,6
Lubelskie	45,5	42,4	16,3	16,2	6,6	5,7	0,6	0,7	8,8	10,6
Lubuskie	45,4	41,9	11,5	14,9	8,3	10,3	0,2	0,2	5,8	8,9
Łódzkie	46,8	43,7	14,3	16,0	6,3	7,5	0,9	0,9	3,9	7,0
Małopolskie	46,9	43,9	20,8	19,5	8,0	7,3	1,5	1,9	6,1	7,1
Mazowieckie	50,1	46,9	23,1	22,5	6,4	6,4	1,8	1,9	8,4	9,6
Opolskie	45,7	45,8	18,0	19,2	16,3	18,6	0,7	0,3	7,8	10,1
Podkarpackie	47,4	42,4	16,0	17,0	6,6	8,6	0,8	0,8	4,0	4,2
Podlaskie	47,8	44,6	21,2	18,7	7,3	4,7	2,1	1,6	17,3	17,0
Pomorskie	46,5	42,5	22,1	22,3	10,4	10,2	1,2	0,9	6,9	6,1
Śląskie	47,1	45,5	19,5	18,4	7,8	7,8	1,2	1,4	5,0	6,2
Świętokrzyskie	44,8	41,7	15,5	15,7	6,5	5,0	0,6	0,6	4,5	6,0
Warmińsko-mazurskie	43,1	40,9	16,4	14,5	5,3	5,8	0,4	0,4	5,6	6,3
Wielkopolskie	51,4	49,2	16,2	16,2	7,7	9,2	1,0	1,4	5,2	5,9
Zachodnio-pomorskie	41,7	40,3	17,3	17,7	10,1	10,3	0,4	0,9	6,6	4,4
Wykształcenie										
Podstawowe i niższe	16,9	15,9	10,1	10,6	4,9	5,4	0,3	0,2	2,2	1,9
Zasadnicze/gimnazjum	50,4	48,3	12,3	11,9	7,7	7,5	0,4	0,7	4,8	6,2
Średnie	66,3	64,4	19,3	21,1	9,1	10,1	0,9	1,1	8,5	9,7
Wyższe i policealne	79,4	77,9	43,3	41,5	14,6	14,6	3,6	4,0	15,4	18,5
Dochód na jedną osobę										
Dolny kwartył	32,1	30,4	10,5	12,1	5,3	6,2	0,3	0,4	3,7	4,8
2 kwartył	42,0	37,9	15,2	13,4	6,5	7,5	0,6	0,8	5,7	5,7
3 kwartył	50,9	46,6	18,4	17,0	8,6	7,7	1,1	1,0	6,6	8,2
Górny kwartył	64,0	60,5	29,9	28,4	11,7	10,9	2,5	2,3	10,9	11,1
Status społeczno-zawodowy										
Sektor publiczny	74,3	73,5	23,6	23,3	8,1	8,1	1,8	2,1	13,0	14,4
Sektor prywatny	73,4	72,1	20,8	22,9	7,6	8,6	1,3	1,2	7,0	8,9
Prywatni przedsiębiorcy	91,5	91,9	22,9	24,3	11,2	11,6	2,0	2,0	10,0	13,4
Rolnicy	76,6	75,3	2,6	1,9	3,3	3,5	0,5	0,5	7,2	8,4
Renciści	34,1	32,5	2,0	6,8	3,4	4,3	0,3	0,4	6,2	6,2
Emeryci	39,8	36,7	2,6	2,2	3,9	4,6	0,7	0,8	9,0	8,7
Uczniowie i studenci	18,5	13,8	37,8	37,6	15,5	15,2	1,2	1,6	2,4	2,9
Bezrobotni	49,1	42,6	17,5	13,4	7,6	7,8	1,0	0,6	5,7	8,0
Inni bierni zawodowo	25,0	24,8	9,1	7,7	3,7	3,7	0,7	0,7	3,6	4,0

⁷ W tabeli podano wielkości ważone.